

› *Stabilisatie vast personeel, meer vrijwilligers*

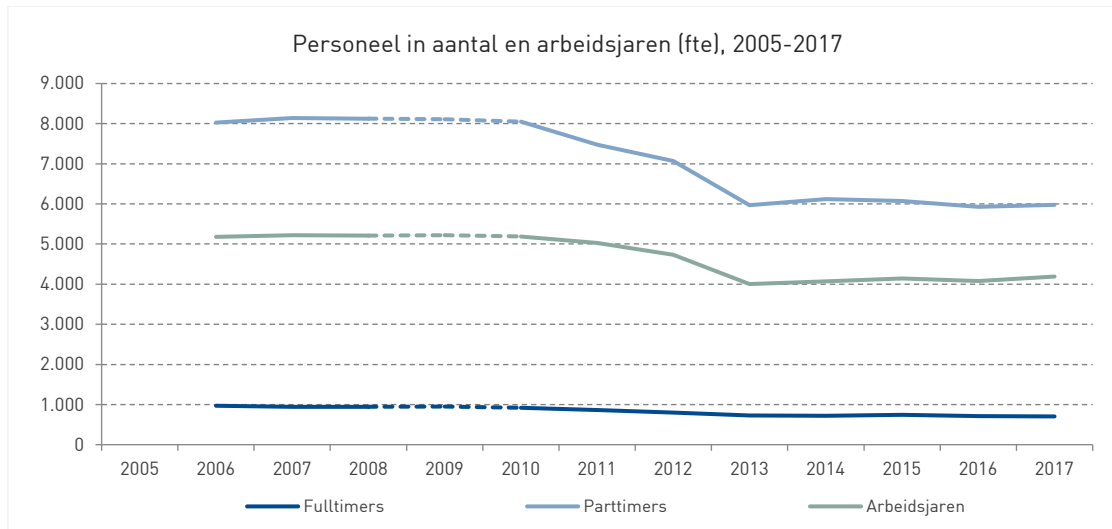
Het aantal personeelsleden van bibliotheken in vaste dienst is de afgelopen jaren sterk afgenomen, maar lijkt in 2017 gestabiliseerd te zijn op bijna 7 duizend medewerkers. Het merendeel van het bibliotheekpersoneel werkt parttime. Een groot deel van de afname van de laatste jaren is via natuurlijk verloop gegaan, bijvoorbeeld via pensionering. Ondanks deze uitstroom ligt de gemiddelde leeftijd van het bibliotheekpersoneel nog steeds vrij hoog. Zowel het aantal parttimers als fulltimers is relatief gelijk gebleven aan 2016. Waar de omvang van het personeelsbestand in vaste dienst is gestabiliseerd, neemt het vrijwilligersbestand nog steeds toe. Het aantal vrijwilligers dat door bibliotheken werd ingezet is met 19% gestegen, van circa 13 duizend in 2016 tot 16 duizend in 2017 (KB, 2018; CBS, 2018).

Stabilisatie personeelsomvang

De economische recessie die zich vanaf 2010 deed gelden in de overheidsinkomsten, heeft tot gevolg gehad dat de subsidiebatan van bibliotheken zijn gekrompen. Deze teruggang heeft vooral gevolgen gehad voor het personeelsbestand. Dat is, uitgedrukt in personen, tussen 2010 en 2013 zo'n 25% kleiner geworden. In arbeidsjaren (fte's) ging het om een teruggang van 23%. Sinds 2013 fluctueert de omvang van de personeelsbestand nog enigszins, maar is zowel het aantal personen als het aantal fte's relatief stabiel dienstverband (KB, 2018; CBS, 2018). Ook voor de komende jaren lijkt een stabilisatie in lijn der verwachting te liggen. Zo verwacht het merendeel van de bibliotheekdirecteuren dat de personeelsformatie in de periode 2018-2020 gelijk zal blijven (Hassel & Kools, 2018). Het Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt is positief over de landelijke werkgelegenheidsontwikkeling en voorziet over alle sectoren een werkgelegenheidsgroei van gemiddeld 1% per jaar tot 2022. Voor bibliothecarissen en conservatoren wordt tot 2022 een beperkte uitbreidingsvraag van 0,3% per jaar verwacht (ROA, 2017).

Merendeel personeel werkt parttime

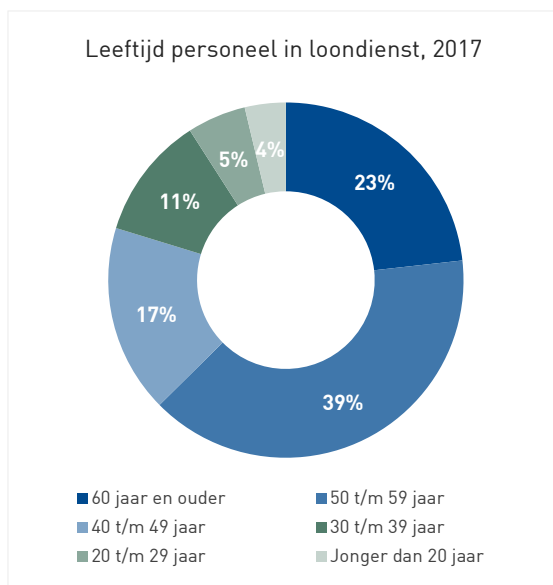
In 2017 waren er in totaal 6.682 medewerkers in loondienst bij de openbare bibliotheken, waarvan het merendeel vrouw (84%). Zowel het aantal parttimers als fulltimers is relatief gelijk gebleven aan 2016. Het gemiddeld aantal fte per medewerker is licht gestegen, van 0,6 in 2013 naar 0,63 in 2017. Gemiddeld heeft circa 11% van het bibliotheekpersoneel een fulltime dienstverband (KB, 2018; CBS, 2018).

Bron: KB, 2018; CBS, 2018.

Vergrijzing personeelsbestand

Om de bezuinigingen het hoofd te bieden is er door de bibliotheekorganisaties flink gekort op het personeel. Door de hele branche, over alle functies heen, is er bezuinigd, o.a. middels gedwongen ontslagen en de inzet van meer vrijwilligers. Vanwege de relatief hoge leeftijd van het personeel was een groot deel van de uitstroom via natuurlijk verloop te realiseren (Hassel & Kools, 2018). Desondanks ligt de gemiddelde leeftijd van het personeel nog steeds vrij hoog. Uit cijfers van het CBS blijkt zelfs dat de groep bibliothecarissen en conservatoren de meest vergrijsde beroepsgroep van Nederland is (CBS, 2017). In 2017 was bijna twee derde van het bibliotheekpersoneel in loondienst 50 jaar of ouder (63%). Vooral in bibliotheken met een klein werkgebied (minder dan 50.000 inwoners) is een groot deel van het personeel 50 jaar of ouder (79%) (KB, 2018).

Bron: KB, 2018.

Sterke toename vrijwilligers

Dat veel vestigingen open konden blijven ondanks de krimp in het personeelsbestand, is mede gerealiseerd door de inzet van vrijwilligers. Bijna alle bibliotheken maakten in 2017 gebruik van vrijwilligers. Sinds 2010 is het aantal vrijwilligers flink gestegen, van circa 10 duizend tot ruim 16 duizend in 2017 (KB, 2018; CBS, 2018). In welke mate vrijwilligers taken uitvoeren die eerder door betaald personeel werden uitgevoerd, is onderwerp van discussie in de sector. Lees ook het artikel [Vrijwilligers in de bibliotheek](#) voor meer informatie over dit onderwerp.

Dienstverlening buiten takenpakket personeelsleden

In 2014 en 2017 is onderzoek gedaan naar de inzet van vrijwilligers op initiatief van de Stichting Bibliotheekwerk. Ruim een kwart van de bibliotheken die met vrijwilligers werken, laat vrijwilligers taken uitvoeren die eerder in handen waren van een betaald personeelslid. Toch is nog steeds een substantieel deel van de vrijwilligersuren gewijd aan dienstverlening die buiten het normale takenpakket van het personeel ligt. Het gaat dan onder andere om ondersteuning in het logistieke proces, bijvoorbeeld het bezorgen van materialen aan huis en vervoer tussen vestigingen. Ook zetten vrijwilligers zich in als gastvrouw of gastheer bij activiteiten in de bibliotheek. En ze zijn betrokken bij het persoonlijk begeleiden van laaggeletterden en nieuwkomers bij projecten rond taal- en leesvaardigheid en digitale vaardigheden (Van den Berg, 2014, Von der Fuhr et al, 2018).

Bronnen

- › Berg, van den D. (2014). *Vrijwilligers in de bibliotheek. Een inventarisatie van de inzet van vrijwilligers in de bibliotheekbranche*. Den Haag: CAOP, in opdracht van Stichting Bibliotheekwerk.
- › CBS, Statline (2017) *Werkzame beroepsbevolking, beroep*.
- › CBS, Statline (2018). *Openbare bibliotheken*.
- › Fuhr, von der S., Jans, L., Weert, van L. (2018). *Vrijwilligers in de bibliotheek 2017*. Den Haag: Cubiss, in opdracht van Stichting Bibliotheekwerk.
- › Hassel, D. van & Kools, M. (2018) *Veranderingen op de arbeidsmarkt van Openbare Bibliotheken*. Den Haag: CAOP, in opdracht van Stichting Bibliotheekwerk.
- › Koninklijke Bibliotheek (KB) (2018). *Bibliotheekstatistiek 2017*.
- › Researchcentrum voor onderwijs en arbeidsmarkt (ROA) (2017). *De arbeidsmarkt naar opleiding en beroep tot 2022*. Maastricht: Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt, School of Business and Economics.